

Vrijdag 19 juli 1918 – ochtendeditie

Aan de Vlaamse kust.

Londen, 18 juli. De admiraliteit meldt: van 11 tot 17 juli hebben vliegtuigen aanvallen gedaan op de vijandelijke vloot aan de Vlaamse kust en vijandelijke torpedojagers gebombardeerd en met machinegeweren getroffen, terwijl de pogingen om de onlangs voor Zeebrugge gezonken torpedojager te bergen, werden verhinderd.

Gisteren heeft een dienstplichtige Belg over de elektrische draad onze grens overschreden.

Vrijdag 19 juli 1918 – avondeditie

Uit de Vlaamse beweging.

De gematigde activisten.

Het waagspel der Jong-Vlamingen heeft de extremistische politiek schaakmat gezet. Het blijkt voortaan nutteloos te ijveren voor een volslagen en bestendige splitsing van België in twee afzonderlijke staten. Het Duitse antwoord op de proclamatie van het Duitse volk laat niet in het minst vermoeden, dat de gezaghebbende Duitse politici te vinden zijn voor een dergelijke oplossing: ze zien te goed in, dat op de vredesconferentie geen van de ententemogendheden zulke eis kan aannemen en dat ook de Belgische bevolking zich dat niet zou laten welgevallen. Het gevolg van de proclamatie van de Raad van Vlaanderen is dus geheel anders uitgevallen dan de Jong-Vlamingen verwacht hadden. Betekent het de dood voor het activisme? Het kan alleen het einde nabij brengen van de strijd der

Jong-Vlamingen. Doch dit wordt dan een zuivering voor het activisme zelf en dit laatste zal er niets van zijn kracht bij inboeten.

Het zou blijk geven van een al te zeer gebrekkige kennis van de activistische partij en van de bijzondere wereld der flaminganten als men het Jong-Vlaams programma ging vereenzelvigen met het doel van geheel de activistische beweging. Slechts een minderheid vormen zij, de Jong-Vlamingen, die doorgaan tot het consequente eindpunt van het activistisch streven: een soevereine staat Vlaanderen.

Er zijn heel wat kalme mensen onder de activisten, die het ondernemen van de Jong-Vlamingen als te roekeloos beschouwen. In elke beweging vestigen degenen, die de grootste mond opzetten en met voortvarendheid vooruit willen, de aandacht het meest op zich. De doordachten blijven achteruit. Ik ken bedaarde, berekenende professoren aan de vervlaamste Gentse universiteit, wiens namen men in de laatste tijd niet hoorde noemen. Ze weigerden te zetelen in de Raad van Vlaanderen, het bolwerk der heetgebakerden. Doch hun invloedrijke, gestage actie mag niet gering heten. Ik ken bekende oud-strijders voor de Vlaamse taalwetten, die uit ondervinding van vroeger weten hoe weinig het geraden is, in het wilde weg vooruit te stormen, en liever op vaste grond vooruitgaan. Er zijn vooral onder deze gematigde activisten elementen, die onderlegd waren voor tactische strijd op politiek terrein: veel katholieke Vlaamse strijders en sociaal-democraten.

Ze houden zich op de achtergrond, willen niet meedoen aan wat ze smalend noemen het opgeblazen idealisme van de Jong-Vlamingen. Deze bezadigden zijn niet georganiseerd als de Jong-Vlamingen, die daardoor een meer gedurfde krachtsontplooiing ontwikkelen en vooruit kunnen komen met een gemeenschappelijk vast programma. Ze houden er een keure van verschillende opinies op na, de ene al

gewaagder dan de andere, – of, zo men wil, de ene al gematigder dan de andere. De meer bezadigden, zij, die aanvingen met het ondertekenen van het manifest voor de nieuwe Vlaamse hogeschool te Gent en die zich nooit terugtrokken, beperken zich tot het aanvaarden van de machtsmiddelen, die de tijdelijke, wettelijke overheid hen aan de hand doet, in de hoop daarmee de vervlaamsing van Vlaanderen te kunnen bespoedigen. Zij, die het verst durven gaan, willen wel bestuurlijke scheiding en, om deze te verzekeren, ook politieke scheiding, zonder dat daardoor het staatsverband België geheel wordt opgelost.

Het wil me voorkomen dat het streven van deze personen feitelijk uitgaat van een oppositie tegen hun Belgische regering, die ze er van beschuldigen altijd karig geweest te zijn met haar tegemoetkomingen en waarvan ze vrezen, dat ze niet alleen in de invloedssfeer is geraakt van Frankrijk, doch ook dat ze na de oorlog nog meer verfransend zal optreden. Ze zijn bang voor een te sterk België. Naar hun oordeel geeft de kracht van de staat naar buiten als onvermijdelijk gevolg een nog sterkere werking voor de eenheid van cultuur naar binnen. Een te sterk België dan zou naar binnen al te geweldig centraliseren, wat alleen kan neerkomen op een hogere mate van verfransing.

De gematigde activisten, die voor hun mening zijn uitgekomen, maken in de Raad van Vlaanderen, de groep "De Unie" uit, en verdedigen er krachtdadig de idee: vrij Vlaanderen in vrij België. België moet niet geheel verdwijnen, kan ook voorlopig niet geheel verdwijnen. Doch in het staatsverband België moet een cultureel zelfstandig Vlaanderen komen, en dit is onmogelijk zonder de bestuurlijke en zelfs de politieke scheiding. Men moet in Vlaanderen de macht hebben om de culturele zelfstandigheid in stand te houden tegenover de franskiljonse machtskringen.

In zoverre gaan dan de unionisten mee met de Jong-Vlamingen, dat zij ook voor de "zelfstandigheid" van Vlaanderen ijveren, en er zijn zelfs unionistische "gevolmachtigden" die de Vlaamse ministeries besturen. Doch uit opportunistische overwegingen blijven ze gekant tegen het stichten van een soevereine Vlaamse staat. Ze houden er zich van overtuigd dat de vredesconferentie, zelfs als de Duitsers moesten overwinnen, België toch zal herstellen en dat het zich bezig houden met hersenschimmen alleen verlies van energie kan betekenen. En, al was het mogelijk de Vlaamse soevereine staat in het leven te roepen, dan nog zouden ze terugwijken voor de al te gewaagde proef van de levensvatbaarheid van zulk een staat. Het Vlaamse land is voor de ontwikkeling van zijn nijverheid en handel aangewezen op nauwe economische betrekkingen met de Waalse streken. Voor de unionisten is het daarom voldoende dat in België genoegzaam decentralisatie wordt ingevoerd als, naar hun oordeel, noodwendig is om de volle ontwikkeling van het Vlaamse volkswezen mogelijk te maken.

Uitdrukkelijk zegt De Eendracht van 23 maart 1918:

"We zijn nooit opgetreden tegen de Belgische staat, wel tegen de anti-Vlaamse opvatting van de gecentraliseerde staatsvorm en tegen de Vlaamsvijandige Haverse regering." In dezelfde zin spreekt echter de Gazet van Brussel, en de Nieuwe Gentsche Courant, die het orgaan is van het universitair milieu te Gent, en in die zin ook moet de betekenis uitgelegd worden van de 24 nee-stemmen in de Raad van Vlaanderen, toen gesproken werd van het wegruimen van de naam België.

Hoe stellen zich dan de unionisten het nieuwe België voor?

Ze willen de unie tussen de beide geledingen van de bevolking in België, in een federatief regime. Een ietwat grondige bestudering en

uiteenzetting van zulk een stelsel laat nog steeds op zich wachten. Men spreekt van een federatief stelsel zoals in Zwitserland, of zoals in Oostenrijk-Hongarije, en het blijft verder bij de begrippen van een reële unie tussen Vlaanderen en Wallonië, met een zelfde regering en parlement, en van een personele unie, waarbij de enige band zou zijn hetzelfde koningshuis. Zij, die dit laatste stelsel voorstaan, weten wel, dat zulk een verband onvermijdelijk zal leiden tot een inniger samenwerking, zoals dit het geval was in Oostenrijk-Hongarije. Ze zijn echter niet principieel gekant tegen een reële unie; alleen verlangen zij op deze wijze hun beginselen van het volledige zelfbeschikkingsrecht hoog te houden. Welke unie zij ook verkiezen, hierover zijn toch alle unionisten het eens: dat de scheiding, die het activisme heeft ingevoerd, in het nieuwe België moet behouden blijven, wil de culturele zelfstandigheid van Vlaanderen verzekerd zijn, en dat de oorlog een definitieve oplossing moet brengen van de Vlaamse kwestie in België.

Dusdanig zijn de meningen van diegenen onder de activisten, welke zo niet het meest macht veroverd hebben, dan toch het meeste gezag bezitten. De feiten hebben nu reeds uitgewezen, dat de Duitse regering ook een dergelijke oplossing beschouwt als de enig mogelijke. Het was reeds lang te zien, dat zij er toe geneigd was: hoe kan men anders begrijpen, dat de Duitse overheid in bezet België het vrije woord liet aan de gematigde activisten, om openbaar de noodzakelijkheid van het voortbestaan van België te bepleiten, terwijl de werkelijk passieve flaminganten hun meningen alleen konden bekend maken in de vorm van een rekest aan de gouverneur-generaal? Het vereist niet veel inspanning om de redenering van de Duitsers te vatten: eenmaal moet men België uit de kneeplaten; wil men dan een verdeeld – dus verzwakt – België achterlaten, dan moet men er voor zorgen, dat de partij der gematigde activisten mettertijd kan aangroeien en dat zij de loyale

flaminganten naar zich kan toehalen, zodra de hindernis van de Duitse hulp verdwijnt.